

वाकोद राममंदीराच्या नुतनीकरणाच्या वेळी भाऊंचे भाषण

प्रसंग- वाकोद येथील राममंदीराच्या नुतनीकरणाच्या वेळी भाऊंचे भाषण

दि. ०६-११-२०१०, स्थळ -वाकोद, जळगाव

भाऊ : माझ्या सगळ्या गावकरी बंधूंसो,

आजचा दिवस म्हणजे भाग्याचा दिवस समजला पाहिजे कारण आपण राममंदीराची सुरुवात करतो आहे. नवीन राममंदीराची ही उभारणी करण्यासाठी मला खुप अति आनंद झाला असता जर गावामध्ये जे वातावरण आहे दोन पक्षांचे ते जर संपल असत आणि हे एक गाव राहिल असत. खर म्हणजे फार कष्टांनी आणि दुःखानी हा कार्यक्रम आज करावा की नाही याचे माझ्या मनामध्ये दोन मने होते. कारण कोणताही धर्म हे शिकवत नाही की आपण आपसामध्ये झगडे करावेत किंवा आपसामध्ये आपण लढाई करावी, भांडण करावी. कोणी सांगत नाही असं. असं असताना केवळ राजकारणासाठी आपण पिढ्यापिढ्यांचे संबंध अशा प्रकाराने तोडून टाकतो. पुढ्यांच जाऊ द्या, पुढारी केव्हाही एकत्र होऊन जातात. पण आपले संबंध जे लहान लोकांशी जे संबंध बिघडतात ते पिढ्यानपिढ्या असेच चालू राहतात आणि म्हणून अस होता कामा नये. सगळ्यांना राममंदीरामध्ये सगळेच येणार आहेत. राममंदीर सगळ्यांसाठी आहे. राममंदीर गावच आहे. राममंदीरामध्ये म्हणजे मुस्लिम समाजाच्या लोकांनी वर्गणी दिलेली आहे. बाकीच्यांनी

तर दिलीच दिली, पण त्यांनी सुद्धा दिलेली आहे. खुप प्रयत्न केला. आता शिवाजी पाटलांनाही फोन केला होता की बुवा तुम्ही पाटील या इकडे आधी होय म्हणाले. पण आता म्हणाले की मी तिकडे फार्मवरच येतो. मी इथे काही येणार नाही किंवा येऊ शकत नाही. ठिक आहे. त्यांच्या मनात काय असेल ते मी आज त्यांना भेटणार आहे. ते नाही आले तर मी जाणार आहे. परंतु मला त्यांना भेटायच आहे. मी तुम्हाला वेळोवेळी सांगितल आहे की त्या घरांशी माझे संबंध चार पिढ्यांचे आहेत. आणि ते अशा शुल्लक कारणासाठी त्यांच्यामध्ये दुरावा यावा अस मला वाटत नाही. एवढ्या लहान मनाचा जर माणूस असेल तर तो कोणतही मोठ काम नाही करू शकत. जर तुम्हाला गावाच काम करायच असेल तर मन मोठ ठेवलं पाहिजे आणि राजकारण विरहीत विकास साधला पाहिजे. म्हणून मला सगळ्यांना तुम्हाला अशी विनंती करायची आहे की त्या राजकारणामध्ये, त्या निवडणुकांमध्ये जे काय व्हायचं असेल ते झालं. बर ते काही प्रत्येक आपल ठरल नव्हत की गृहीत धरल नव्हत की हे असं काही होईल. निवडणूक होईल हेच गृहीत धरलेलं नव्हतं. पण दोन गोष्टी एकाच वेळी झाल्या. एक तर केवळ महिला उभ्या राहिल्या पाहिजे असा हट्ट मी धरला आणि त्याच्यामुळे बहुतेक ३० टक्के पुरुषांनी काही मते दिली नाहीत. असा माझा एक अंदाज आहे आणि १५ टक्के स्त्रियांनी ही दिले नाहीत कारण त्यांच्याच घरातील काही लोक उभे असल्यामुळे त्यांना अस वाटल असेल. महत्त्व त्याच नाही, महत्त्व याच आहे या गोष्टीच आहे की आपण जीवनामध्ये येऊन जर एक साधी गोष्ट एकत्रितपणे येऊन काम करणार. हे ही जर समजू शकणार नसू तर आपण काय करणार आहोत? त्याच्यापेक्षा जास्त काय मोठ आहे? आपसातला संबंध हा चांगला ठेवायचा आहे. दोन दिवस जे निवडणूकीचे असतात ते निघून जातात. पण त्याच्यानंतर तर सगळे दिवस आपल्याला एकमेकांशी काम पडत असत किंवा ज्यांचा शेजारचा संबंध असतो त्या लोकांना नातेवाईकांचा संबंध असतो. हे सगळे असतातच, ते काही तुटत नाही. काही लोक तर त्यालाही तोडून टाकतात. फक्त राजकारणात येतात. हा जो विचार आहे अशा प्रकारचा चुकीचा विचार आहे. आपण त्याला कुठेतरी आळा घातला पाहिजे. महिलांसाठी जो हट्ट धरला तो मला अस वाटत की आपल्या सगळ्यांच्या फायद्याचाच होता. तो काही माझा हट्ट होता म्हणून तुम्ही तो नाही केला टाळला. पुरुषांनी तेव्हा जितक्या टाळ्या वाजवल्या तेवढ्या महिलांनी वाजवल्या नव्हत्या. पण मग मागुन त्या तुमच्या काय मनात आलं तेव्हा ते मला समजत नाही. परंतु साधारणतः अस झालं. मला असा एक माझा स्वतःचा एक अंदाज आहे. हे कोणी

काही मला सांगितलेलं नाही. पण ह्या पवित्र क्षणी, जर सगळे एकत्र आले तर मला फार जास्त आनंद झाला असता. ही मूर्ती सुद्धा माझ्याच हातून मी प्रस्थापित केलेली आहे. आणि आता इथून आपण एका चांगल्या भव्य मंदीराची, त्याच्याबरोबर एका सभागृहाची त्याच्याबरोबर शक्य झालं तर तिथे लग्नकार्यही उरकून घेता येईल असा एक हॉल आपण बांधतो आहे आणि त्याच्याबरोबर दोन-तीन खोल्याही बांधतो आहे. जेणेकरून नवरदेव आणि एखादे त्यांचे कुटुंबाचे दोन्ही चार जण तिथे राहू शकतील फक्त दिवसाच. रात्री राहण्याची किंवा रात्री येण्याची सोय इथे होणार नाही. रात्रीसाठी इथे काहीच नाही. रात्री मंदीरामध्ये कोणी राहणार नाही. त्याच्यामुळे लग्न जर आटपायच असेल तर ते दिवसाच आटोपल पाहिजे. रात्रीच लग्न काही मंदीरात लागू शकणार नाही. कारण मग त्याच्यात अनेक भानगडी होत राहतात. त्या सगळ्या टाळण्यासाठी आपण दिवसाच लग्न ज्यांच असेल त्यांनाच मंदीरामध्ये जावू देवू. आणि संध्याकाळी ४ वाजेपर्यंत साडेचार वाजेपर्यंत त्यांनी सगळ खाली करून द्यायला पाहिजे असा एकुण तो नियम करायचा विषय आहे. तो जे ग्रामपंचायतीचे जे सभासद आहेत त्या सर्वांनी मिळून ठरवायचा आहे. आणि मग जस वाटत तस आपण केल तर दोन-तीन गोष्टी साध्य होतील. एक तर गावाची ती गरज आहे. गरीब माणसाला जे मोटमोठे फार्म-हाऊस आहेत तसे सुद्धा हॉल घेण खूप कठीण जात. त्याच्याजवळ एवढे पैसेच नसतात. आणि खायच-प्यायच सगळ्यांचा प्रश्न असतो. तर इथे सगळी व्यवस्था आपण करणार आहे आणि ती जर व्यवस्था होऊ शकली तर गावाची एक मोठी गरज भागेल असं मला वाटत, मंदीर तर आहेच. मंदीराच्या ठिकाणी जिथे पवित्र भावना आहे, मंगल भावना आहे, ईश्वराबाबतची जी आपली श्रद्धा आहे, निष्ठा आहे ह्या सगळ्या गोष्टी पक्क्या आहेत. पण त्याच्याबरोबरच आपण हा जो वर्ग आहे जो आजपासून ह्या विकासाला वंचित राहिला आहे त्यालाही या गोष्टीचा फायदा मिळाला पाहिजे. मला तर आनंदच त्या दिवशी होईल ज्या दिवशी इथे एखाद्या मुस्लिम बंधुच लग्न लागेल. आणि इथे कोणी असतील जर मुस्लिम बंधू कोणी, मला तुम्हाला एक खास विनंती करायची आहे की हे करून दाखवा एक वेळा. कोणी नाही म्हटलं तर मी तुमच्याबरोबर आहे. मी इथे येऊन उपोषण करायला तयार आहे. जर कोणी तुम्हाला म्हणत असेल की तुम्ही इथे करू नका लग्न. तर त्यांनी ते अवश्य कराव. इथे कोणताही भेदभाव, जातीचा-पातीचा किंवा दर्जाचा, वर्गाचा असा पडणार नाही कारण ईश्वराच्या समोर सगळे सारखेच आहेत. आणि ते जर खर असेल तर आपण मध्ये प्रयत्न करून त्याला थांबवण्यात काय

अर्थ आहे. तेव्हा सरपंचांनी विशेषकरून हे लक्षात ठेवायच आहे की कोणीही गावातल्या माणसाने हे जर मागितल ह्या चांगल्या कामासाठी आपली किर्तन इथे होतील. आपली भजनं इथे होतील. सगळ्या गोष्टींच बाहेर मी म्हणजे त्यांच्याबरोबर अस एक व्यासपिठ परमनंट अस बांधून ठेवतो आहे. जेणेकरून ज्यावेळेला पाऊस नसेल त्या वेळेला सभा वगैरे तिथेच होतील आणि बाहेर लोक बसून तिथे चांगली सभा होऊ शकेल. अशा पद्धतीने एकुण ती योजना केलेली आहे. ते आता जसं जसं काम वाढेल तस तुमच्या लक्षात येईलच की काय काय होत आहे? कस काय होत आहे? परंतु एक मात्र नक्की आहे की मंदीर हे जीवाजीवांना लोकांना जोडण्याच साधन आहे, तोडण्याच नाही. आणि जर आपण तोडणार असू तर आपण मंदीराचा अर्थच आपल्याला समजला नाही. आपण अगदीच निपत्थर आहोत असा त्याचा अर्थ होईल. पण कृपा करून सगळ्यांनी इथे ही खूणगाठ बांधली पाहिजे की हे मंदीर सगळ्यांसाठी आहे. केवळ सगळ्यांसाठीच आहे असं नव्हे ते सगळ्यांचे आहे. आणि म्हणूनच तुम्ही आतापर्यंत जिथे जिथे वर्गणी गोळा केली, अजून सुद्धा एक रुपया घ्या परंतु प्रत्येक घरातून एक रुपया का असेना आपल्याला मिळायला पाहिजे. त्याला वाटल पाहिजे की ह्या मंदीरात माझाही हातभार आहे. खारीचा वाटा आहे असं त्याला वाटलं पाहिजे. एक रुपयाचीच गोष्ट आहे. पावतीशिवाय घेवू नका पैसे आणि त्याला पावती दिल्यानंतर तो सांभाळून ठेवेल की आज मी सुद्धा या मंदीरामध्ये माझा भाग दिलेला आहे. तुम्ही मला नाही कसं म्हणतात? नाही म्हणू शकणार आपण नाही. तर कोणीच इथे नकार अशा पद्धतीने घायला नको. व्यवस्थित रजिस्टर ठेवायला पाहिजे. त्या रजिस्टरमध्ये ज्याच पहिल्यांदा आलं त्याचा मुहूर्त निघाला त्याने आपल्याला एक मुहूर्ताच प्रुफ दिलं की अस असं आहे. तर आपण त्याची नोंदणी करून घ्यावी. जे काही रीतसर भाडे असेल मंदीराचे ते त्याने भरावं. ते पैसे त्याने भरल्यानंतर त्याला लग्न इथे करता येईल. परंतु दारू, मांस-मच्छी हे सगळं कोणत्याच पवित्र ठिकाणी चालत नाही. खर म्हणजे कोणत्याही पवित्र दिवशी आपण हे घेत नाही. आणि जे घेणारे असतात नेहमी ते ही पवित्र दिवशी घेत नाही. असं जर असेल तर ते इथे हे म्हणजे इथे चालणारच नाही हे उघड आहे. ती सांगण्यासारखी गोष्टच नाही. दुसरा कोणी अस चालवत ही नाही किंवा असा विचारही करत नाही. मला अस म्हणायच आहे की आपण सगळे आपल्या डोळ्यात तेल घालून त्याच्याकडे लक्ष ठेवल पाहिजे. आणि हे तस ठेवून आपण हे चालवलं पाहिजे. मंदीर सुंदर होईल माझ्या हिशोबाने की ह्या परिसरामध्ये तस मंदीर असेल असं मला वाटत

नाही. आणि त्या मंदीरामध्ये येऊन एकुण आपल्या सगळ्यांना मिळून जी मनःशांती होईल त्याच्यापेक्षा जास्त मनःशांती जर गावामध्ये एकोपा असला, एकी असली, एकमत असलं तर होईल. आणि त्याच्याच आधी माझी स्वतःची तब्येत चांगली नसली तरी आम्ही दोन दिवस तरी कमीतकमी ह्या गावात येतो. एक १५ ऑगस्टला येतो आणि ज्या वर्षी पाच वर्ष, सात वर्ष अशी होतात विकासाच्या कामाला त्या दुसऱ्या दिवशी येतो. ते दोन दिवस जिवंत आहोत. आम्ही तरी तोपर्यंत कायम राहतील. त्याच्यानंतर पुढे सुद्धा मुले ही चालू ठेवतील अशी मला आशा तरी आहे आणि कारण हे त्यांनीच हे पुढे चालवायच आहे. गावाचा गाडा आहे. गावाच्या गाड्यामध्ये त्याला कधीकधी खिळ बसते. मग त्याला घुंगरू लावून आपण पुढे ढकलायच असत. तर कधी कधी खिळ बसते. नाही बसत तस नाही आणि एखादा बैल उनाडही असतो की गाडी अशी तो उलथून टाकतो. पण त्यालाही बरोबर सांभाळून घेणं हे दुसऱ्या बैलाच काम असत. नाहीतर एका बैलावर काही गाडी चालत नाही. म्हणून आपण इथे अशा पद्धतीनी विचार केला पाहिजे की इथे आपल्याला ही गाडी कशी चालवायची आहे. आपल्याला ही गाडी अशी नाही चालवायची. कोणत्याही राजकारणासाठी, कोणत्याही राजकारणातल्या माणसासाठी आणि कोणत्याही प्रकाराने त्याच्यामध्ये आपल्याला दखल घ्यायला नको. विकास हा गावाचा आहे आणि त्याच्यामध्ये गावाची ही जबाबदारी आहे. ह्याच्यामध्ये तुझ-माझ असा विषयच नाही, नसावा. कोणत्याही परिस्थितीत नसावा. आता मला काही कल्पना नव्हती काय होणार आहे? कसं होणार आहे? मी इथेही नव्हतो. मी अमेरिकेत होतो. त्यावेळेला माझी तब्येत ही ठीक नव्हती. त्याच्यामुळे एक मात्र तुम्ही हा उच्चांक प्रस्थापित केला की संबंध देशामध्ये कोणत्याही गावात कोणत्याही प्रांतात, कोणत्याही जिल्ह्यामध्ये इथल्यासारखी निवडणूक झाली नाही. म्हणजे ८७ रुपयांमध्ये सगळी निवडणूक पार पडली. ८७ रुपयांमध्ये निवडणूक पार पडली. आणि बहुतांशी दारूचा उपयोग झाला नाही. आणि एवढ्या सुंदर प्रकारे अगदी कमी वेळामध्ये ही निवडणूक पार पडली. मला तर हे समजलच नाही की बुवा ह्याच्यामध्ये कुठे दुमत व्हायला पाहिजे किंवा वेगळ काय व्हायला पाहिजे. मला तर अस म्हणायच आहे की मी आज सांगणार आहे पाटलांना की तुम्हाला चालवायचं तरी तुम्ही चालवा ना. ही ग्राम पंचायत, माझं काही म्हणण नाही. मला ह्यापासून काय मिळत आहे? जे काही आहे ते द्यायचं आहे आणि ते देण्यासाठीच आता इथे आलो आहे. नाहीतर ह्या इथे यायची काही गरज नव्हती. हे काही घेवून जायचं नाही. मला मान नको, मरातब नको. कोणत्याही प्रकारच पद नको.

कुठल्याही प्रकारची प्रतिष्ठा नको. काहीही नको इथून. अशा परिस्थितीमध्ये आपण असा काय विचार करत आहेत किंवा तुम्हाला अस वाटत की बुवा की काहीतरी तुमच असल तरच चालेल. ते तुम्हीच चालवा ना. तुम्हाला जर आशा असेल, तुम्हाला जर वाटत असेल की बुवा तुमच्या मनाप्रमाणे चालवाव लागेल तर चालवा. आतापर्यंत नाही तरी तुम्ही चालवली ना. एकमेकांच्या या दोन पक्षांमध्ये अशा प्रकारच्या खड्या करून तुम्ही चालवली. आतापर्यंत गावाचा विकास व्हायला पाहिजे. तसा तो काही झाला नाही. आणि त्याच्यामुळे आपण एका नवीन विकास पर्वाची सुरुवात केली. परंतु परत इथे त्यांच जे चित्र निर्माण होत आहे, होऊ पाहत आहे त्याला तुम्ही सगळ्यांनी विरोध करायला पाहिजे की बाबा आम्हाला तुम्हाला बाकी तुमचं जे काय निवडणुकीला करायच असेल ते करा. ज्याला मत द्यायच असेल त्याला द्या. आमच्या तोंडून कधी हा शब्द निघणार नाही की तुम्ही बीजेपीला द्या किंवा लोकशाहीला द्या. याला द्या की त्याला द्या. काँग्रेसला द्या, काही संबंध नाही. आपल्या गावाचा विकास ज्या पद्धतीने होईल जे काही संस्था करणार असेल त्याला द्या आणि त्याला द्या म्हणजे कशासाठी द्या? मी तर म्हणतो एकच मतांनी निवडणूक झाली तर कोणाला काय मत द्यायचा प्रश्न आला. मागच्या वेळी कुठे केली आपण? मागच्या वेळेला आपण (निवडणूक) केलीच नाही. आणि मला हे सांगायला तुम्हाला आनंद आहे. तुम्हीही हे लक्षात ठेवायला पाहिजे. तुमच्यापैकी जे ग्रामपंचायतीचे मॅबर आहेत त्यांनी सुद्धा ही लक्षात ठेवण्यासारखी एक गोष्ट आहे की अगदी शिवाजीरावांकडून मला शेवटपर्यंत हा विचार होता. त्यांचा विचार होता की बुवा काही एक मॅबर, दोन मॅबर का असेना पण आमचे घ्या. अरे म्हटलं की बाबा घेणारा आणि नाही घेणारा मी कोण आहे? त्या दिवशी आपल्या सभेमध्ये आपण सगळ्यांनी उभ राहून हे ठरवलं की बुवा ज्याला उभे रहायच असेल त्याने उभे रहावे. मला तर हे काही माहिती नव्हत. कोण माणुस कोण आहे? कोणती बायको आणि कोणाची आहे? कोणत्या जातीची आहे? कोणत्या घराची आहे? हे मला काहीच माहित नाही. एका आईच्या पलीकडे पूर्वी मी कोणालाच ओळखत नव्हतो. कोणालाच ओळखत नव्हतो कारण त्याच्यामुळे मला तर तो काही विचारच नव्हता. की बुवा कोणकोणता आहे? मी या वेळेला एक ठरवलं होत की बुवा जात आपण पहायची नाही. कारण मागच्या वेळेला जातीवरच गेलो व आपण मागच्या वेळेला जातीवर गेलो आणि आपण अस बघितलं की सगळे दारूडे आणि खराबचे खराब लोक होते ते तिथे भरले गेले. नाही कारण आपण स्वतःच ही चुक केली आहे. मी चुक केली होती की

बुवा तुम्ही प्रत्येक समाजातून दोन-दोन माणसं घ्या. किंवा जे काही समाज दोन घ्या, एक घ्या, तिन घ्या असं सांगितलं होत आणि त्याप्रमाणे सगळ्या समाजाने पाठवले आणि पाठवले तर असे पाठवले. कधी आलेच नाही कोणी ग्रामपंचायतमध्ये आणि ते ग्रामपंचायत आम्ही तुम्हाला देऊन टाकली. म्हणजे आता आम्ही येवून काय करायचं आहे? ते म्हणतात. अरे, अस कस काय? आम्हाला काय देवून टाकली? आम्ही काय जन्मभर इथे राहणार आहे. आता आम्ही ठरवूनच आलो आहे की बुवा की आपल्याला पाच वर्षांनंतर जर एवढा काम केलं आहे. तेवढा संपवून टाकायचं आहे आणि त्याच्यानंतर दुसरी गाव आहेत ना. देशामध्ये एवढा दारिद्र्य आहे. परवाच आम्ही पाच गावांमध्ये एक सर्व्हे (पाहणी) केला. तिथल्या शाळांची काय परिस्थिती आहे? काही शाळांमध्ये कौल नाही. तिथे पाऊस पडतो. काही शाळांमध्ये पिण्याच पाणी नाही आणि काही शाळांमध्ये पोराना बसायला पट्ट्यासुद्धा नाहीत. काही शाळांमध्ये पुस्तके नाहीत. काही शाळांमध्ये एवढी वाईट परिस्थिती आहे की गुरंढोरं तिथे बसतात आणि सगळ्या जोग्यांनी तिथे वस्ती करून घेतली आहे. शाळेच क्रीडांगण सुद्धा कुठे दिसत नाही. शाळाच दिसत नाही अशी परिस्थिती आहे. बऱ्याच ठिकाणी आहे. एक एक एकर अशी जागा असूनसुद्धा अतिक्रमण करून टाकलं. तसच आपल्याकडे केलं होत. आणि ते काढायला आपल्याला तिन वर्ष लागले. जर गावाने ते ठरवलं असत तर ते १० मिनिटाच काम होत. पण गावाने तस ठरवलं नव्हतं म्हणून आपल्याला तिन वर्ष लागली. त्याला इथून काढायला आणि इतरत्र बसवायला म्हणजे आपल्याला तिन वर्ष लागली. तेव्हा आता तिथली अतिक्रमण आता कशी निघतील, निदान ते निघतील तेव्हा निघतील. पण आधी कंपाऊंड (कुंपण) वॉल करायची तर निदान पुढचे अतिक्रमण तरी थांबतील एवढा जरी नुसता विचार केला तर मी हिशेब जोडला की एकुण १ कोटी ६० लाख रुपये तिथे लागतील. नुसत्या शाळांचे सहा लहान लहान गावांचे काम करायचं तर नुसत्या शाळेच तरी आपल्याला एवढा पैसा लागणार आहे. मी आता असा विचार करतो आहे की सगळ तूप एकाने टाकण्यापेक्षा केवळ वाकोदमध्येच तस काम करण्यापेक्षा आपण सगळ्या खेड्यांमध्ये थोडथोड काम करायला पाहिजे. आणि म्हणून मी एक आपणाला सांगू इच्छितो की कोणाला अस वाटत असेल की बाबा आम्ही इथे काहीतरी राज्य करण्यासाठी म्हणून किंवा राजकारण करण्यासाठी म्हणून किंवा समाजकारण करण्यासाठी म्हणून आलो आहोत. तर ही चुकीची समजूत आहे. एक मनाशी संकल्प केलेला होता की आपल्याला आता राममंदीर बांधून टाकायला पाहिजे. याच कारण असं आहे की सगळ्या लोकांची

ती मनापासून इच्छा आहे. आणि पाच वर्ष मी ती पुढे ढकलत आलो आहे. कारण मला अस वाटत की पंढरीभाऊ जे गेलेत जे वारले आहेत त्यानंतर दादांना हे जर माहिती पडलं की आता हे अस मंदीरच काम सुरू आहे तर त्यांचा आत्मा किती शांतीने वर गेला असता पण तस नाही होऊ शकल. याच कारण हे आहे की मला मंदीरापेक्षाही शाळा महत्त्वाची वाटली. शाळा हे सुद्धा एक आधुनिक मंदीरच आहे. ते सरस्वतीच मंदीर आहे एवढाच फक्त फरक आहे. आणि त्याच्यामुळे आपण त्याच्याकडे आधी लक्ष दिल. त्याच्यामुळे आता तुम्हाला सगळ्यांना माहिती आहे की आपल्या शाळेचे रिझल्ट हे ९८ ते ९९.५० टक्क्यांपर्यंत पोहोचले आहे आणि जवळजवळ १२ ते १४ लोक आपल्याकडून डीएड म्हणजे शिक्षक होतील. आपल्या शाळेमध्ये सगळ्यांना नोकऱ्या मिळतील. आता इथे आपण एक कृषी विद्यालयही काढलय. पण त्याच्यामध्ये वाकोदचा एकही पोरगा पास झाला नाही. पास नाही झाला तर त्यांनी येवून मला सांगितल की बुवा पासच नाही झाला. म्हटलं बुवा मॅनेजमेंटचा काही कोटा असेल ना. तो म्हणे आहे मॅनेजमेंटचा कोटा. मग ते आपल्या गावासाठी वापरून टाका तुम्ही. ते नाही पास झाले तरी त्यांना पाठवा. माझे कमीतकमी दोन-तिन तरी माणस वाकोदचे येतील अस बघा. पोर येतील वाकोदचे हे बघा. मोठ्या मुशिकलीने दोन-तिन मिळाले आणि आता ते आपण चालू केलेले आहे. गावाचा सर्वांगीण विकास कसा होईल याचा सातत्याने विचार करून आपण हे ठरवलं आहे की या पाच वर्षात जे काही करण शक्य आहे ते ते आपण कराव आणि त्याच्यानंतर आपण दुसऱ्या खेड्यांकडे वळाव. याचा अर्थ मी इथे परत येणार नाही असा नाही पण दुसऱ्या खेड्यांकडेही लक्ष देण हे गरजेच आहे आणि त्याच्यामुळे परत कोणाला अस वाटायला नको. म्हणजे लालूशेटच्या शेजारी रमेश असेल तर त्याला अस वाटायला नको की बुवा आपल्याकडून आहेत हे आणि शिवाजीला अस वाटायला नको की भाऊ आपल्या विरुद्ध आहेत. परंतु तुम्हाला आता हे रणभूमीच करायच असेल म्हणजे युद्ध भूमीच करायचच असेल तर परत करा. माझ काही म्हणणं नाही. मला फक्त जे करायच होत ते मी करून जाणार आहे आणि त्याच्यामध्ये राममंदीराची जागा फार मोठी आहे. आणि राममंदीर हे आपल्याला करायच आहे याच्यात काही वाद नाही. दुसरीही काम आपल्याला अजून करायची आहेत. ते ही करायचा आपण पुर्ण प्रयत्न करू. पण एक लक्षात घ्या की आज भाऊंच्या मनात जेवढ दुःख आहे तेवढा आनंद नाही. आणि ही वस्तुस्थिती असल्यामुळे मी त्या राजपूतला घडी घडी सांगत होतो की अरे जर सगळे येणार नसतील तर मला यायचं नाही आहे. आपण हे पुढे

ढकलू. जेव्हा शक्य असेल तेव्हा आपण ते करू. परंतु दुर्दैवाने तस काही घडलं नाही. आता दलूभाऊंनी फोन केला होता. शिवार्जींना तर शिवाजी म्हणाले आधी येतो मग नंतर म्हणाले की बुवा मी नंतर येतो, तिकडे फार्मवरच येतो. ते फार्मर येतील याची मला काही शंका नाही. याच कारण अस आहे की आम्ही इतक्या पिढ्यांपासून ते करतोच आहे. प्रत्येक वेळेला मीच त्यांना बोलावतो. ते येतातच. त्यांच्यामुळे काही त्यांच्यात फरक पडणार नाही. परंतु गावातल हे जे काही आपल्यामध्ये दुफळी पडली ही नको आहे. आणि सरपंच त्यांना तर मी विशेष करून सांगणार आहे आणि तुलाही सांगणार आहे की काहीही कर पण हे निपटव. सगळं गाव एकच झाल पाहिजे. ते सगळे मॅबर्स जे असतील ते मॅबर्स सुद्धा तुमच्याच बरोबर बसले पाहिजे. भाऊला हे एवढं लहान करू नका. भाऊ हा त्याच्या त्याच्या प्रयत्नांनी, त्यांच्या कर्तव्याने.

एक बाई : भाऊंच्या हिशेबाने पाच वर्षात भाऊंनी जे सांगितल ते व्हायला पाहिजे. भाऊंच्या आयुष्यानी एवढ तप केल.

भाऊ : नाही कर. तो नाही विषय. असं आहे परंतु ही जी पोकळी पडलेली आहे ती मिटवली पाहिजे न.

एक बाई : ही जी पोकळी आहे ती थोडी आहे. होता होता ती निवारण होतेच आहे.

भाऊ : मग ते करा न. मी तेच म्हणतो आहे आपलं उद्देश्य हे असलं पाहिजे की हे मिटल पाहिजे, कारण तोपर्यंत मला काही चांगल वाटणार नाही हे तुम्हाला सांगू इच्छितो.

एक बाई : तुमच्या बोधान काही भावांच्या बोधान काही विकास होईलच.

भाऊ :सगळ्याच लोकांनी एकत्र येऊन गुण्यागोविंदाने अस करा.

एक माणूस : ही पोकळी सर्वसामान्य जनता नाही मिटवू शकत.

भाऊ : ते मग भांडण कसलं आहे?

एक माणूस : नाही नाही दोघांचे जे तुकडे मतांचे जे तुकडे आहेत ही केवळ एक वैचारिक ठेवण आहे. ती सामान्य माणूस नाही मिटवू शकत.

भाऊ : ते काहीही असलं.

एक माणूस : तो प्रश्न सोडवूनच. मत परिवर्तन करूनच ती गोष्ट होऊ शकते.

भाऊ : हे विकासाच जे काम आहे ह्याच्यामध्ये दोन मते कुठे आहेत? दोन मत असायला नकोत. आता मी हे अस सांगतो की हे राममंदीर आहे. त्याच्यामध्ये बाकीचे लोक येणार नाहीत का?

एक माणूस : मंदीराची गोष्ट सोडा. हो येतील.

भाऊ : नाही. राममंदीरचच बोलतो आहे न. आले का? जा असे समोर बसा. बसा नं. आता इकडे बसा. सांभाळा. पुढे या असे. त्यांना हे सर्व नको आहे का? अरे तुझे तर दोघी मत आधी त्यांनाच पाहिजे. तिला काय काम आहे?

दलूभाऊ : त्यांना सांभाळायच आहे गाव.

भाऊ : तर मित्रांनो आपल्या सगळ्यांना हे जर वाटत असेल तर हे असच येत रहाव. जोपर्यंत आहे तोपर्यंत येत रहाव. तर आपल्याला हे कराव लागणार आहे. त्याला आपल गाव म्हणून एकी करून आणली पाहिजे. ही दुफळी नको. दोन मतं नको. एकच मत पाहिजे आणि त्याच्यासाठी तुम्ही सगळ्यांनी मिळून प्रयत्न करावे. माझ्या परीने मी यात प्रयत्न करणार आहे. मी ह्याच्यात कुठेच खोट पडू देणार नाही. मी तुम्हाला हे सत्य सांगतो आहे कारण माझ्या मनाला ते आवडत नाही. मी जर कदाचित इथे असतो तर वरच्यावर इथे आलो असतो आणि शिवाजीला आणि याला सांगितले असते. पण मी नाईलाजाने इथे नव्हतो. त्याच्यामुळे तस काही होऊ शकलं नाही. परंतु तुम्ही जे काही हे घडलं ते सगळं विसरा. त्याची काही किंमत नाही. त्या सगळ्या गोष्टींशी काय करायचं आहे? कोणाचं काय करायचं आहे? कोणाबरोबर काय जाणार? काहीच जाणार नाही. म्हणून आपण सगळ्यांनी फक्त एवढ लक्षात ठेवा की जर प्रेम प्रस्थापित करून जर आपण एकीने वागलो तर आपल हे जे काही आहे काम ते जास्त सुरळीत आणि लवकर होईल. तेव्हा तुम्ही सगळ्यांनी अगदी एक खूनगाठ बांधून ह्या रेशमाची गाठ बांधून घ्या की आपल्याला हे अस घडवून आणायचं आहे. हा आजचा संकल्प घ्या. बाकीच्या ह्या विधी आपण पूर्ण करून मग आपण आणि आम्ही पुन्हा निघू.

जय हिंद.